

On-line sportovní přenosy jako hybridní žánr

Jana Hoffmannová

Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky
hoffmannova@ujc.cas.cz

Klíčová slova: elektronická komunikace, on-line sportovní přenosy, hybridní žánr, narativ, popis, hodnocení

Key words: computer-mediated communication, on-line sports reporting, a hybrid genre, narrative, description, evaluation

Nový grantový projekt, který řešíme od tohoto roku (2018) v oddělení stylistiky Ústavu pro jazyk český AV ČR v Praze, je věnován míšení žánrů, stylů a diskurzů v současné veřejné komunikaci (tj. především v prostředí nových médií, sociálních sítí apod.); a mne už před časem zaujaly on-line sportovní přenosy jako hybridní žánr a jako dějiště takového míšení. Lingvistikou sportu či sportovní lingvistikou jsem se dřív nikdy nezabývala, takže pro uvedení do kontextu jsem si připomněla aspoň práce některých slovenských i českých kolegů věnované především slovní zásobě sportovní žurnalistiky, tj. práce J. Mlacka (1981), I. Masára (1981, 1982), S. Mislovičové (1993, 1994), P. Odaloše (1992, 1998), dále některé příspěvky z plzeňských konferencí o slangu a argotu (V. Flegla, 1987; E. Minářové, 1995; Z. Sudy, 1995; M. Mlčocha, 2008). A samozřejmě znám výsledky soustavných výzkumů D. Slančové, T. Slančové (2014) a jejich kolegů, jakož i monografii J. Mergeše (2016). Seznámila jsem se také se soustředěným úsilím skupiny z Innsbrucku, která se věnuje lingvistice fotbalu, s obsažným sborníkem *The Linguistics of Football* (2008) a s monografií jednoho z autorů sborníku T. Müllera (2007). Soustavně a dlouhodobě se žánrem on-line sportovních přenosů zabývá brněnský anglista Jan Chovanec (Chovanec 2006, 2008, 2009a,b, 2010 aj.), který samozřejmě sleduje tento žánr na materiálu přenosů anglických a zaměřuje se výlučně na fotbal; já jsem se naproti tomu rozhodla prozkoumat tento žánr v prostředí zpravodajských serverů českých, podívat se i na jiné populární sporty (hokej, tenis) a pokusit se o některá srovnání (např. mezi reportážemi z různých serverů). Vytvořila jsem si k tomuto účelu předběžný korpus, který zahrnuje 9 utkání hokejových, 10 zápasů fotbalových, 3 utkání tenisová, a jen na okraj jsem připojila dva paralelní přenosy z olympijského biatlonu. Ze 24 přenosů jsem 14 sledovala pouze na serveru *Sport.cz*, 9 přenosů paralelně na dvou serverech (*Sport.cz* a *Sport.IDnes.cz*) a jedno fotbalové utkání prostřednictvím pěti různých serverů (navíc ještě *Sport.Aktualne.cz*, *Sport.Lidovky.cz* a *LiveSport.cz*).¹

Pohybujeme se tu tedy v prostředí sportovní medialistiky či mediálního sportu, vytváření mediálního obrazu různých sportovních klání, tj. metakomunikace, resp. (jak poznamenává J. Mergeš) „metametakomunikace“; komentátoři pořizující on-line přenosy obvykle sledují televizní přenos z utkání a na jeho základě – tj. synchronně nebo s nepatrným zpožděním – vytvářejí jednotlivé segmenty svého textu. Proto bývá tento žánr označován i jako *minute-by-minute match report* (v anglické terminologii také jako *live text commentary*, *on-line sports commentary*, *on-line sports reporting*). V češtině se mluví o *on-line přenosech* (též *on-line zpravodajství*, *reportážích*, *komentářích*). Tady už narážíme na žánrovou ambivalentnost či hybridnost tohoto žánru: zpráva, reportáž, komentář? **Komentář** bývá v typologii publicistických žánrů řazen mezi žánry analytické; a pro autory zkoumaných textů těžko najít jiné označení než *komentátoři*. **Reportáž** je v rámci funkčního stylu publicistického pokládána za žánr „beletristický“ nebo „beletrizující“, tedy v každém případě

¹ K českým zpravodajským serverům srov. Ireinová, 2009.

pomezí, hybridní. Nebo s těmito texty zůstáváme spíše v rámci skupiny žánrů zpravodajských, tedy u **zprávy**? J. Mistrík (1975) zavedl žánr *rozšířené zprávy*, který považuje za hybridní (kombinující postup informační s vyprávěcím a popisným) a blíží se reportáži (ostatně V. Jisl, 1966, užívá i termín *reportážní zpráva*): čím dál od zprávy a blíže k reportáži, tím více podle Mistríka ubývá juxtaopozice (pouhého řazení faktů vedle sebe), zvyšuje se koheznost, do textu proniká dějovost a dramatická i vyjadřovací postoj a hodnocení komentátora. M. Grygar (1961) opakuje obvyklé řazení reportáže jako „smíšeného žánru“ na pomezí žánrů zpravodajských a beletrizujících. Zdůrazňuje mj., že text reportáže je mozaikovitý, založený na juxtaopozici stejně důležitých segmentů, bez vertikálního členění. (V on-line přenosech to platí téměř beze zbytku, jen jsou někdy odlišeny tučným písmem pasáže o klíčových momentech utkání, hlavně o gólech.) Podle něho jsou tu časté jednočlenné věty, málo je zastoupena hypotaxe. Dále uvidíme, že v on-line přenosech hypotaxe zastoupena je, ale téměř výhradně v podobě „nepravých“ vět vedlejších; i z toho je možná patrné, že se tyto texty pohybují v meziprostoru a v různé míře se blíží reportáži. Setkáváme se ale i se spojením *textové přenosy*; komentátor např. v závěru píše *U dalších on-line přenosů se těším na počtenou*, fanoušek píše *zápas jsem neviděl, jen četl na netu...* Jde tedy o texty psané (a čtené), u nichž mne zajímalo, nakolik jsou ovlivněny neformálními projevy mluvenými (zdá se, že v českém prostředí nijak výrazně).

Dále zde vybízí k zamyšlení oscilace mezi plněním funkce **informační** a **zábavní**: mezi věcným informováním o průběhu sportovního utkání, racionálním analytickým „komentováním“ na jedné straně a subjektivním, nezřídka expresivním hodnocením komentátora, které vnáší do textu emoce, vzrušení, napětí, dramatická. U on-line sportovních přenosů jde o typický *infotainment*, o texty plnící také funkci ludickou; vždyť nabízejí informace o hrách, a komentátoři nepochybně chtějí své publikum bavit. Však také na začátku reportáže obvykle *přejí příjemnou zábavu*; později např. konstatují, že *fanoušci se nesmírně baví*, nebo že některý z hráčů *pobavil svou kličkou*; a v závěru shrnují, že *toto utkání rozhodně nenudilo*. Publikum baví sportovci i komentátoři; odtud i ona blízkost sportovních přenosů k divadlu, kterou se zabývá J. Rusnák,² ostatně v on-line reportážích lze zaznamenat i zvolání jako *Další drama!* V této souvislosti se mluví i o amfiteátrovém diskurzu – a v antických amfiteátrech se odehrávala sportovní utkání, která měla podobu lých bojů, ale i jimi se publikum bavilo. A jak víme, v jazyce sportovní publicistiky se neustále mluví o *bojích, soubojích, zápasech, bitkách, potyčkách, útoku a obraně, střelách a střelení*, o tom, že někdo *vyslal projektil směrem k brance*, často faulující hráč byl v jedné reportáži označen jako *bosenský zabiják*, aj. Jde tedy i o *confrontainment* (srov. i J. Mergeš, 2017 aj., o „konfrontačno-oddychovom“ charakteru mediálního sportu.)

Pokud jde o oscilaci tohoto žánru mezi různými polohami, zaujalo mne i to, že někteří odborníci na sportovní lingvistiku (např. zmíněný T. Müller) rozlišují ve výstavbě sportovních přenosů na jedné straně **deskripci** (tj. dějový popis, popis dějů v utkání) a na druhé straně **elaboraci, rozvíjení**, tj. poskytování různých přídatných, doplňujících informací; nebo podobně rozlišují *on-line referenci* a *off-line referenci* (tj. opět vytváření určitého pozadí k popisovanému událostem). K rozvíjející vrstvě patří jistě i subjektivní hodnocení komentátora (někdy i *colour commentary*), doprovázející hlavně klíčové momenty utkání. S tím se do jisté míry kříží rozlišování převažující **narace**, spontánního **narativu**, a vrstvy určitých stereotypů, formulí spojených s opakovanými standardními situacemi (*zakázané uvolnění; nedovolený zákrok*; aj.). Chápání „narativu“ je dnes značně široké a dějový popis jistě není od narace příliš vzdálen; ale přesto, je tedy text tohoto typu založen spíše na postupu popisném, nebo vyprávěcím? A v jakém vztahu jsou k postupu informačnímu, který k uvedeným dvěma

² Příspěvek s názvem Športový prenos ako predstavenie byl přednesen na semináři Komunikácia v športe a o športe na FF Prešovské univerzity 21. 6. 2018.

připojuje J. Mistrík (viz výše)? Dále však uvidíme, že některé typy on-line přenosů mají spíše podobu statickou a popisnou, zatímco jiné spíše podobu dynamického vyprávění.³

On-line přenosy tedy sledují průběh utkání v čase, označují jednotlivé minuty (někdy i sekundy) a přiřazují jim určité textové jednotky. Tyto jednotky představují konstrukty, do nichž je dění segmentováno komentátorem; podle T. Müllera (c.d.)⁴ jsou přiřazovány především *událostem* (jako přihrávka, střela, gól, faul, vhazování), ev. *situacím* (ošetřování hráče aj.); segmentace je do značné míry podmíněna pravidly příslušné hry. Některý komentátor zařazuje své vstupy zhruba jednou za minutu, jiný (zejména u hokeje) i častěji, třeba třikrát i čtyřikrát za minutu. Jinak než hokej nebo fotbal je segmentováno utkání tenisové, kde jsou vstupy komentátora spojeny se ziskem míčů, tj. 15:0, 30:0, 30:15 atd. Styly jednotlivých komentátorů (ale spíše jednotlivých zpravodajských serverů) se liší i rozsahem jednotlivých vstupů: někde tvoří jednotku jediná krátká, lakonická výpověď, zatímco vstup jiného komentátora tvoří třeba několik výpovědí nebo rozsáhlejší souvětí. Vstupy naskakují na monitoru zdola nahoru (při archivaci přenosu se pak pořadí převrací).

Čas diskurzu, určovaný komentátorem, se tedy liší od času reálného „příběhu“, dění na hrací ploše. Protože u textového přenosu čtenáři nesdílejí bezprostřední zážitky z průběhu utkání (jak je tomu u přenosu televizního), je zřejmě důležité užívat v komentáři množství výrazů s **temporální** sémantikou, které vztahují události k momentu řeči, vystihují jejich pořadí a následnost, tj. *poprvé, nakonec, teď, hned, poté, nyní už znovu, tentokrát*. Nežádka se posloupnost, rychlé střídání událostí postihuje jen juxtapozicí jednotlivých výpovědí: *Nejprve Salah, poté Mané, nakonec Firmino*.

Husté síti výrazů, které zařazují události sportovního utkání v čase, odpovídá rovněž topografie, přenášená z hřiště do reportáže množstvím výrazů referujících ke specifickým, z hlediska příslušné hry a jejích pravidel relevantním **místům**. V hokeji je to hlavně *brána, mantinely, čára (branková, púlicí/červená, modrá), kruh (pravý, levý, středový), mezikruží, pásmo (útočné, obranné, střední)*, aj. Ve fotbale *brána (s břevnem a tyčemi), brankové a pokutové území*, tj. *malé a velké vápno*, ev. *šestnáctka (centr do vápna, poslal míč na malé vápno)*, *čára (pomezí, středová, branková), středový kruh, roh, zámezí*; a v tenise je prostor *dvorce (kurtu)* strukturován především *rohy, sítí, základní čarou* aj. Tyto prostředky lokalizace nesporně používají i televizní reportéři; lze opět jen usuzovat na to, že v případě, že televizní diváci pohyb hráčů po *hřišti (kluzišti, ledu, ledové ploše, hrací ploše)* vidí, nemusí být hustota těchto pojmenování tak vysoká jako např. v následující jednotce:

Kotouč chtěl zřejmě nahodit do pásma, místo toho jej dostal mimo hrací plochu. Následuje vhazování ve středovém kruhu.

Všimneme-li si **syntaktické** stránky jednotlivých segmentů on-line reportáží, lze konstatovat, že výrazně převládají výpovědi s verbem finitem, které nejlépe postihují dynamické střídání dějů. Výpovědi neslovesné jmenné představují v jednotlivých reportážích asi 10 – 20 % a patří k nim už zmíněné stereotypní formule označující opakované děje (*Střídání v českém týmu. Další přesilovka ruského výběru. Buly ve prospěch Česka. Další roh pro Liverpool.*) Dále k nim patří zvolací výpovědi typu *Další nebezpečná střela! Veliký tlak českého týmu! Velká šance Belgie!*; a také otázky vyjadřující pochybnosti komentátora (*Další zranění? Ruka?*), na něž si při vyřešení problému někdy vzápětí odpovídá (*Další nůžky RONALDA? Ne!*). V řadě případů bychom samozřejmě tyto „neslovesné“ výpovědi mohli

³ Každý přenos obvykle zahrnuje i úvodní informace, tj. sestavy, představování týmů a trenérů, výsledky týmu z poslední doby, statistiky apod., a v závěru pak určitou sumarizaci. Těmito rámcovými pasážemi se zde nezabývám, pohybuji se pouze mezi sdělením *Utkání začalo* a *Konec utkání*.

⁴ Müller se zabývá televizními, tj. živými mluvenými přenosy; jeho zjištění o segmentaci však zřejmě platí i pro on-line přenosy.

interpretovat i jako elipsu příslušného tvaru slovesa *být*: *Češi opět v útočném pásmu. Rusové v plném počtu. Francouz na střídačce. Modrić opět v akci. Real s míčem na polovině soupeře.*

Kromě krátkých výpovědí slovesných i neslovesných se ovšem vyskytují i segmenty obsazené rozsáhlejšími a složitějšími syntaktickými celky. Někdy jsou v nich výpovědi řazeny pouze na základě juxtapozice: *Šulák chyboval na modré čáře, Larkin toho mohl využít, dostal se přes vracejícího obránce, jel sám na Francouze...* Jindy se užívají souvětí se složitou výstavbou: *Dalekonosná střela z voleje, kterou ze své kopačky vypustil Fabian Delph (Anglie), byla tak tvrdá, že si ji bude obránce, který ji zablokoval, ještě nějakou tu chvíli pamatovat.* Při sledování výstavby souvětí však nelze přehlédnout mimořádně častý výskyt spojovacího výrazu *ale*:

Nečas obdržel pas mezi kruhy, ale musel se ještě otáčet, následně vypálil, ale Keith Kinkaid dobře viděl a kryje puk v lapačce.

V některých reportážích (z hokeje i fotbalu) se konektor *ale* uplatňuje i ve 40 – 50 % jednotek (v tenisu se to zdá být méně, jen asi 20 %). Vedle nejčastějšího *ale* se v menším počtu vyskytují i výrazy *však, avšak, ovšem, jenže, nicméně*. Vysokou frekvenci *ale* snad lze vysvětlit neustálými zvraty v utkání a opakovaně vznikajícím zklamaným očekáváním u komentátora.⁵ Přestože by to odpovídalo pojetí sportovního přenosu jako *confrontainmentu*, trochu se zdráhám označit tyto celky za odporovací souvětí; stereotypní *ale* totiž v některých případech možná nevyjadřuje žádný výrazný kontrast nebo protiklad, blíží se možná spíše významově vyprázdněnému diskurzivnímu markeru. Soudím, že tady by se dalo uvažovat o prostředku charakteristickém pro registr těchto přenosů.⁶

A přehlédnout nelze ani další značně frekventované syntaktické schéma: výskyt tzv. **nepravých vět vedlejších**, jejichž spojování se sportovní žurnalistikou se i v tomto novém žánru výrazně potvrzuje. Častěji jsme je zaznamenali v reportážích fotbalových (cca v 30 % jednotek), zatímco v hokejových jen asi v 15 % segmentů. Naprosto převládají věty přívlastkového typu (kvaziatributivní), uvozované vztahným výrazem *který* (ev. poměrně zřídka *jenž*) nebo různými tvary vztahného *což* (*čemuž, přičemž* aj.); *ale* objevují se i věty uvozované *když, kdy, kde, kam, odkud...*⁷

Hodně se teď rozčiluje Lallana, který si při zpracování pomohl rukou, což neuniklo zraku pomezního rozhodčího, jehož praporek hlavnímu arbitrovi jasně signalizoval nedovolené počínání anglického záložníka.

Larkin pokazil rozehrávku zpoza brány, když našel jen Kaprizova.

Dostali se do vedení ve 28. minutě, kdy se trefil Gusev.

Plekanec zavezl puk do útočného pásma, kde nyní Češi kombinují.

Oba tyto modely („ale“ a „který“) se přitom nezřídka i kombinují:

⁵ Štokán (1980) u reportáže staví do popředí metodu řazení faktů a metodu kontrastu, protikladu.

⁶ S registrem bývají nejvýrazněji spojeny prostředky lexikální; v tomto příspěvku ale nechávám téměř úplně stranou problematiku sportovní terminologie, professionalismů a slangů, stejně jako vyjadřování metaforické, prostředky nesoucí dynamiku hry aj. Tomu se budu – v prostředí online přenosů – věnovat v dalším výzkumu.

⁷ Daneš (2009) označuje tyto věty jako nerestriktivní vztahné věty nepřívlastkové, připisuje jim hypotaktické vyjádření vztahu koordinačního (následnosti dějů) a rozlišuje tu mj. věty pokračovací (kontinuační) a věty navazovací. Podobně i Karlík (2016) v heslu s názvem Neomezovací (nerestriktivní) vztahná věta. Oba autoři považují tyto věty jednoznačně za věty vedlejší. Straberger (2007) užívá termín věty kvaziatributivní.

Krejčí zavezl kotouč do útočného pásma a předal ho Michalu Moravčíkovi, který z levé strany tvrdě vypálil, ale znovu jen do připraveného Kinkaida, který opět velmi dobře viděl, nikdo před brankou neclonil.

Mohamed Salah poslal míč na malé vápno, kde šel do souboje gólman Navas, vysoko do vzduchu se dostal ale také útočící van Dijk, který sice míč zasáhl, ale poslal ho mimo branku.

A z oblasti textové syntaxe ještě stojí za to zastavit se u **navazování výpovědí** v rámci vícevýpovědních segmentů. Poměrně málo se vyskytuje klasická pronominalizace, nebo podobné způsoby odkazování:

Český tým se pokusí ohrožit švýcarského gólmana. To mu teď vyšlo.

Sklenička pořádně prověřil Kinkaida! Ten jeho dělovku dokázal vyrazit...

Firmino s Maném se dostali do zajímavé pozice, ale prvně jmenovaný to neudělal zrovna nejlépe.

Vardy se teď srazil hlavou s Vermaelenem. Druhý zmíněný má ve tváři krvavý šrám, rozhodně je nutné ošetření.

Daleko častější je ten typ opakované identifikace hráčů (nebo i týmů), kdy se místo jména uplatňují pojmenování **opisná**, tj. *Červenka* → český kapitán; *Šulák* → český urostlý bek; *Larkin* → hvězda Detroitu; *Řepík* → odchovanec pražské Sparty; *Chytil s Nečasem* → čeští mladíci; *Kane* → kapitán Američanů → lídr Chicaga → americká superstar; *Salah* → egyptský zázrak, egyptský křídelník; *van Dijk* → nizozemský stoper; *Karim Benzema* → francouzský útočník, francouzský forvard; *Cengit Ünder* → tento malý Turek

Real Madrid → Bílý balet; *FC Liverpool* → borci v rudém

Kateřina Siniaková → dvaadvacetiletá tenistka z Hradce Králové, mladší z obou soupeřek, mladá česká tenistka, kudrnatá blondýnka (bekhend k. b. dopadl do autu)

Ani tento typ variace pojmenování není jistě ničím zvláštním ani v reportážích rozhlasových či televizních. V on-line přenosech je však navazování ovlivněno také tím, že segmenty textu přiřazované jednotlivým událostem (a minutám, popř. sekundám) mají ve výstavbě textu značnou autonomii, jsou od sebe výrazně graficky odděleny. To – spolu s dynamickým střídáním hráčů v akci – zřejmě způsobuje nízký stupeň glutinace, kdy jednotky velmi často začínají **jménem hráče** nebo zástupným (opisným) identifikačním výrazem, tj. např. *Filip Hronek nečekaně vypálil z pravé strany; Mohamed Salah poslal míč na malé vápno; Siniaková znovu chybovala; český brankář drží svůj tým...* Jednotek, které takto začínají, najdeme nejvíce, asi 60 % v reportážích z hokeje (neustálé zběsilé střídání hráčů tu zřejmě přináší silnou potřebu jejich identifikace), ale stejné vysoké procento i v tenise, kde se (v singlu) dva aktéři pravidelně střídají a tudíž i jejich jména na počátku segmentů. Menší počet těchto začátků se zatím vyskytl v reportážích fotbalových (asi 30 %).

Kontakt komentátora s jeho čtenáři bývá navozen na začátku reportáže; po formulí *Vítejte / Vítáme vás u on-line přenosu* následuje přání *Dobré odpoledne / Krásný večer / podvečer*, případně přání *Příjemnou zábavu*, např.:

Vítáme vás u on-line přenosu. Dobré odpoledne všem fanynkám a fanouškům tenisu. Vítejte u sledování textového přenosu z Roland Garros 2018. Společně se dnes podíváme na duel třetího kola mezi Kateřinou Siniakovou a Barborou Strýcovou.

Přímo z Kodaně přeji krásný sobotní podvečer, vítejte u úvodního duelu Česka a Slovenska na mistrovství světa v Dánsku! Federální derby hned na začátek, to je lákadlo pro česko-slovenské fanoušky. Buďte u toho s námi, on-line přenosem vás provede Matěj Vybíral, příjemnou zábavu.

Podobně je obsazena i další rámcová pasáž s loučením komentátora na konci reportáže:

To je od nás pro dnešek z Royal Areny vše. Bohužel to nevyšlo, ale budeme se těšit u dalších on-line reportážích z mistrovství světa, na počtenou. Hezký zbytek dne. Z mé strany je to vše! Děkuji Vám za pozornost a těším se u sledování dalších přenosů. Pěkný den!

Ve vlastním „těle“ reportáže vytváří „řečnickou“ perspektivu především občasně užití inkluzivního plurálu, např. *i v tomto gemu uvidíme shodu; máme za sebou úvodních dvacet minut, půjdeme do druhé třetiny*. A podílejí se na tom i řečnické otázky, na něž si někdy komentátor sám odpovídá:

Nevynucená chyba Strýcové. Mečbol nebo brejkbol? Mečbol pro Strýcovou. A co na to Liverpool? Kouč Klopp příliš možností ke střídání nemá.

Pouze někteří komentátoři (více nebo méně) věnují pozornost i projevům fanoušků na sportovišti:

Diváci v hledišti pískají, Real Madrid je od úvodního hvizdu pod tlakem Liverpoolu a to se divákům příliš nelíbí, pravděpodobně. Mezitím jsou v hale slyšet především čeští příznivci, kteří ženou svůj tým za vítězným gólem! Stadionem obíhá mexická vlna! Bez ohledu na výsledek se oba fanouškovské tábory nesmírně baví.

Poslední část příspěvku bych ráda věnovala **srovnání** on-line přenosů na různých serverech, především na dvou: *Sport.cz* a *Sport.IDnes.cz*. Domnívám se, že toto srovnání potvrdí moje tvrzení o oscilaci tohoto hybridního žánru mezi dynamickou, narativní, výrazově bohatou, hodnotícími prvky vydatně „zabarvenou“, subjektivnější **reportáž** (*Sport*) a věcnou, výrazově úspornou a střídmostou **zprávou** (*IDnes*) o průběhu utkání. Reportáže na serveru *Sport.Aktualne.cz* se svým stylem blíží textům na *Sportu* (obsahují dokonce ještě vyšší počet souvětí s *ale*, nepřívlastkových vět s *který* či jmenných začátků); a podobně i reportáže na *LiveSport.cz*, které přiřazují jednotlivým minutám asi nejrozsáhlejší segmenty (běžně 4–5-řádkové), hojně využívají souvětí a asi nejvíc se blíží epickému narativu. Naproti tomu „rozšířené (reportážní) zprávy“ na serverech *Sport.IDnes.cz* a *Sport.Lidovky.cz* obsahují menší počet „minutových“ segmentů – proti 90 na *Sportu* nebo *Aktuálně* pouhých 50 nebo 60; a segmenty jsou stručné, jeden nebo nanejvýš dva řádky.

Nyní použiji servery *Sport* a *IDnes* jako zástupné pro dvě právě uvedené skupiny („reportáž“ a „zpráva“) a ukážu, že pasáže, které si odpovídají (vážou se ke stejným událostem a stejnému času), mají zcela pravidelně na serveru *Sport* (a dalších dvou, *Aktuálně* a *LiveSport*) podstatně větší rozsah. Srov. např.:

Sport: Andronov se probil přes Šuláka do útočného pásma, ze kterého se Češi nedokázali vymanit a Nestěrov poté našel na modré Zajceva, jehož pokus Rittich viděl a dokázal lapačkou zasáhnout.

IDnes: Rittich neměl žádný problém se střelou Zajceva.

Sport: Barbora Strýcová dostala dlouhým returnem Siniakovou pod tlak a dvaadvacetiletá tenistka z Hradce Králové znovu chybovala.

IDnes: Další aut Siniakové.

Sport: Barbora Strýcová využívá hned první mečbol a ukončuje dnešní duel přímým bodem z podání!

IDnes: Mečbol pro Strýcovou.

Výpovědi na *IDnes* (a *Lidovkách*) jsou lakonické, krátké, s jednoduchou syntaktickou výstavbou, často neslovesné; a obsahují méně **hodnotících** výrazů, zatímco na *Sportu* oplývají zejména adjektivy s pozitivní sémantikou, jako *šikovný, výborný, výtečný, vynikající, skvělý, veliký, nádherný, parádní, dobrý, ohromný, krásný, kvalitní, odvážný, bezchybný, famózní, fantastický, neskutečný; přesný, svižný, rychlý, bleskový; obrovská, obrovitánská (šance, příležitost)*. Negativní hodnocení jsou zastoupena podstatně méně: adjektivy *slabý, nepovedený, nepříjemný, nebezpečný, zaskočený, opařený*, ale i např. slovesy (*zmatkoval, zpackal*). Patří sem ovšem i vzrušená zvolání jako *bravo*. Z některých vybraných příkladů je zjevné, že komentátoři *Sportu* uplatňují i „českou perspektivu“, jejich vyjadřování není neutrální, oceňují především výkony českých sportovců:

Tým Česko právě vstřelil branku! To jsou věci!

Tým Česko právě vstřelil branku! Výborně, je srovnáno!

Červenka v obrovské šanci minul poloprázdnou branku! To je veliká škoda!

Tým USA právě vstřelil branku! To je ohromná škoda!

Skvělý pohyb Strýcové! Doběhla zdánlivě ztracený míček...

Obširnější vyjadřování komentátora *Sportu* tedy umožňuje i nadšené výkřiky; oproti tomu komentátor *IDnes*, podávající pouze věcnou zprávu, se v hodnocení drží zpátky:

Sport: Barbora Strýcová hraje skvěle! Znovu musela u sítě hrát nesmírně těžký volej, ale zahrála jej fantasticky a smečí ukončila výměnu.

IDnes: Strýcová úspěšně zasměchovala na síti.

K problému **nestrannosti vs. podjatosti** komentátorů a k jejich možným strategiím ještě ukážku reportáže z olympijského biatlonu, závodu ve sprintu mužů na 10 km. Komentátor *Sportu* velmi brzo pochopil šanci českého reprezentanta Michala Krčmáře a nadšeně mu fandil:

Skvělá práce Michala Krčmáře! Čistá položka vleže! Krčmář je po první střelbě o 20,9 sekund na 12. místě. (...)

Ale vynikající výsledek můžeme očekávat od Michala Krčmáře, který ani po druhé střelbě nemusel ani na jedno trestné kolo! (...)

Na mezičase 7,3 km Krčmář stále druhý, ale už jen o 2,5 sekundy! Stáhl Peiffera o čtyři vteřiny! To je fantastické! (...)

Krčmář měl naprosto fenomenální závěr a cílovou rovinkou doslova prolétl.

Životní závod Michala Krčmáře je u konce a v cíli je to zatím druhé místo!

Naproti tomu komentátor *IDnes* se dlouho držel papírových předpokladů, očekával zlepšení favoritů; jejich slabší výkony hodnotil jako *obrovské překvapení*, zatímco to, že se na přední pozice prosazovali jiní závodníci, neustále označoval za *šokující (obrovský šok)*, nedůvěřoval jim; Krčmáře podceňoval, ještě v cíli jen opatrně připouštěl, že *by to mohla být medaile...*

Zajímavou taktiku dnes volí hvězdný Martin Fourcade. Do závodu vyrazí až se startovním číslem 54. Druhý z největších favoritů Johannes Boe bude mít číslo 20. Pokud by zlato získal kdokoliv jiný, bylo by to obrovské překvapení. (...)

Johannes Boe neunesl tíhu olympiády a na první položce třikrát chyboval. Tak to je překvapení dne. (...)

Do čela se po výjezdu z první střelby dostal Slovák Otčenáš. Pokud by dosáhl na medaili, byl by to obrovský šok. (...)

Velmi pomalu zahájil závod Michal Krčmář. Na mezičase před první střelbou ztrácí už dvacet vteřin. (...)

Michal Krčmář sice zastřílel čistě, ale po první střelbě je až dvanáctý. (...)

Složení medailistů dnes bude šokující. Jisté nyní je, že o stupně vítězů velmi vážně usiluje Michal Krčmář!

A už jen na okraj poznámku k reakcím fanoušků – **čtenářů** textových přenosů na obou serverech. Opět jsou výrazně odlišné (vizuálně a graficky, jazykově i stylově) a rozdíl by stály za speciální rozbor. Na serveru *Sport* fanoušci v rámci „názorového fóra“ produkují poměrně rozsáhlé komentáře v podobě koherentních textů rozčleněných na výpovědi tečkami a velkými písmeny – dodržují tedy běžná pravidla úpravy **psaných** textů, i když je jejich vyjadřování leckdy silně ovlivněno spontánními projevy **mluvenými**. Naproti tomu na serveru *IDnes* mají reakce fanoušků podobu typického chatu, se všemi příznačnými rysy – jsou kratičké, silně expresivní, obsahují především citoslovce, „výkřikovou“ reduplikaci samohlásek, množství vykřičníků, emotikony atd.

Sport.cz – Názorové fórum: Bohemians – Sparta 0:0

Václav Stuchl, Praha 8
včera 11:33

Náš výkon byl opět špatný, za ten bod s klokanem můžeme být rádi a hlavně děkovat Nitovi. Ale nechápu ty posměváčky třeba ze Slávie či Plzně. Vždyť obě mužstva hrála jaro strašně (nejen Sparta) a skončila jen náhodou kde skončila. Jsem zvědav, jak dopadne srovnání s Evropou.

Stanislav Sadílek, Praha 10
27.5., 12:34

Tak to máme (zaplat' pánbu) za sebou. Bohemka nepřekvapivě nepřekvapila (docela slušnej bonmot) ale Sparta to je teda naprostej průs.er. Těšil jsem se na Kangu, Stancia či Benchaima, ale jediný cizinec který má opravdu úroveň, byl brankář Nita. Nebýt jeho, tak asi Klokani nakonec vyhráli a to si to fakt nezasloužili. Ach jo !!!

IDnes:

Jan Hažmuka ⁶³⁶⁵: No nic pred semifinale vyhodit Mertla,Erata,Kubalika,Ruzicku a Mozika a jdeme na zlato (6:49)

- Karel Houska**⁸⁷¹⁰²: Francouz fantastickej (6:49)
Jan Majzner¹⁶⁷⁶²: nerozbijte šatnu :D (6:48)
Jan Majzner¹⁶⁷⁶²: ami go home (6:48)
Karel Houska⁸⁷¹⁰²: Supéér :- (6:48)
Jan Majzner¹⁶⁷⁶²: JOOOOO (6:48)
Vladislav Nohejl⁷⁸⁷⁸¹: jooo (6:48)
Jan Hažmuka⁶³⁶⁵: Jooooooooooooo Francouz (6:48)
Jan Hažmuka⁶³⁶⁵: Proc Kundraček? Taky to tak dopadlo (6:47)
František Chmelař⁶⁸⁰: Jupí!!!!!!!!!!!! (6:47)

V **závěru** už jen zkonstatuji, že on-line sportovní přenosy

- představují aktuální a zajímavý žánr, oscilující mezi reportáží (se všemi jejími typickými znaky) a výrazově mnohem chudší zprávou;
- na pozadí klasických reportáží televizních a rozhlasových obsahuje zřejmě jejich registr i některé specifické jazykové prostředky, jako je využití konektoru *ale*, nepravých vět vedlejších (zvláště přívláskových) nebo stereotypní postavení jmen hráčů na začátku jednotek (ovlivněné specifickou segmentací textu);
- zahrnují více textových vrstev, kromě samotného „textového přenosu“ i různě prezentované reakce čtenářů-fanoušků;
- mohou být zkoumány srovnáváním odlišných přístupů na různých zpravodajských serverech.

Literatura:

- DANEŠ, F. (2009): Takzvané „vztažné věty nepřívlastkové“: současné názory na jejich status. In: *Naše řeč*, 92/4, s. 169–183.
- FLEGL, V. (1987): Sportovní slang a sportovní publicistika. In: *Sborník přednášek ze III. konference o slangu a argotu v Plzni 24.–27. ledna 1984*. Plzeň: Pedagogická fakulta, s. 206–218.
- GRYGAR, M. (1961): *Umění reportáže*. Praha: Čs. spisovatel.
- CHOVANEK, J. (2006): Competitive verbal interaction in online minute-by-minute match reports. In: *Brno Studies in English*, 32/1, s. 23–35.
- CHOVANEK, J. (2008): Enacting an imaginary community: Infotainment in on-line-minute-by-minute sports commentaries. In: E. Lavric – G. Pisek – A. Skinner – W. Stadler (eds.): *The Linguistics of Football*. Tübingen: Gunter Narr Verlag, s. 255–268.
- CHOVANEK, J. (2009a): „Call Doc Singh!“ Textual structure and making sense of live text sports commentaries. In: O. Dontcheva-Navrátilová – R. Povolná (eds.): *Cohesion and Coherence in Spoken and Written Discourse*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, s. 124–137.
- CHOVANEK, J. (2009b): Simulation of spoken interaction in written online media texts. In: *Brno Studies in English*, 35/2, s. 109–128.
- CHOVANEK, J. (2010): Chatová diskuze jako součást internetové sportovní publicistiky. In: V. Kováčová (ed.): *Varia 17. Zborník materiálů z 17. kolokvia mladých jazykovedcov*. Ružomberok: Katolícka univerzita, s. 172–182.
- IREINOVÁ, H. (2009): *Online žurnalistika a zpravodajské servery v ČR*. Diplomová práce. Brno: Filozofická fakulta MU.
- JISL, V. (1966): *Žurnalistika. Novinové druhy*. Praha: Svaz československých novinářů.
- KARLÍK, P. (2016): Neomezovací vztažná věta. In: P. Karlík – M. Nekula – J. Pleskalová (eds.): *Nový encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 1165–1167.
- LAVRIC, E. – PISEK, G. – SKINNER, A. – STADLER, W. (eds.) (2008): *The Linguistics of Football*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- MASÁR, I. (1981): Niektoré črty jazyka a štýlu športovej publicistiky. In: *Kultúra slova*, 15/3, s. 69–79.

- MASÁR, I. (1982): Termín a jeho neterminologické náprotivky v športovej publicistike. In: *Kultúra slova*, 16/8, s. 268–271.
- MERGEŠ, J. (2016): *Textové stereotypy komentátorského prejavu v priamych TV prenosoch z futbalu*. Prešov: Prešovská univerzita.
- MERGEŠ, J. (2017): Jazyk mediálneho športu ako odraz jeho vlastností. In: *Jazyk a kultura*, 8/31–32, s. 95–102.
- MINÁŘOVÁ, E. (1995): Slang ve sportovní publicistice. In: *Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu v Plzni 7. – 9. února 1995*. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU, s. 123–127.
- MISLOVIČOVÁ, S. (1993): Osobitosti jazyka športových redaktorov. In: M. Nábělková – P. Odaloš (eds.): *Varia 2. Materiály z II. kolokvia mladých jazykovedcov* (Modra-Piesok 26.–27. októbra 1992). Bratislava – Banská Bystrica: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV – Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela, s. 96–102.
- MISLOVIČOVÁ, S. (1994): Špecifiká športových komentátorov v televízii. In: M. Nábělková – P. Odaloš (red.): *Varia 3. Materiály z III. kolokvia mladých jazykovedcov* (Modra-Piesok 2.–3. XII. 1993). Bratislava – Banská Bystrica: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV – Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela 1994, s. 89–95.
- MISTRÍK, J. (1975): *Žánre vecnej literatúry*. Bratislava: Štátne pedagogické nakladateľstvo.
- MLACEK, J. (1981): Z terminologických a štylistických otázok športových textov. In: *Kultúra slova*, 15/10, s. 333–339.
- MLČOCH, M. (2008): Slangové výrazy a termíny v tradičných a moderných športovních odvetviach. In: *Sborník přednášek z VIII. konference o slangu a argotu konané v Plzni ve dnech 26.–27. února 2008*. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU, s. 44–48.
- MÜLLER, T. (2007): *Football, Language and Linguistics. Time-critical Utterances in Unplanned Spoken Language, Their Structures and Their Relation to Non-linguistic Situations and Events*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- ODALOŠ, P. (1998): Futbal verzus sociolekt. In: *Sborník přednášek z VI. konference o slangu a argotu v Plzni 15.–16. září 1998*. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU, s. 60–64.
- PATRÁŠ, V. – ODALOŠ, P. (1992): Jazyková mozaika futbalových majstrovstiev sveta 1990 v Taliansku. In: M. Nábělková – M. Šimková (eds.): *Varia 1. Materiály z Kolokvia mladých jazykovedcov* (Modra-Piesok 21.–22. októbra 1991). Bratislava: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV, s. 102–108.
- SLANČOVÁ, D. – SLANČOVÁ, T. (2014): *Reč pohybu, autority a súdržnosti*. Prešov: Prešovská univerzita.
- STRABERGER, R. (2007): K jednomu typu nepravých vedlejších vět vztažných. In: *Naše řeč*, 90/5, s. 247–257.
- SUDA, Z. (1995): K fotbalovému slangu v současné publicistice. In: *Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu v Plzni 7.–9. února 1995*. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU, s. 129–133.
- ŠTORKÁN, K. (1980): *Publicistické žánry*. Praha: Novinář.

Summary

On-line Sports Reporting as a Hybrid Genre

On-line sports reporting (also known as *live text commentary* or *minute-by-minute match report*) is a relatively new genre of computer-mediated communication – a hybrid genre which combines a chronologically structured narrative or description (capturing the events of the sporting match minute-by-minute) with the commentator's evaluative formulations (evaluations which are often expressive, subjective, funny and humorous) as well as his implicit contact with the audience (fictitious dialogue). It thus fulfills both the informative function (providing factual information) and the entertainment one (as typical *infotainment*). This article focuses on Czech on-line sports reporting, mainly from soccer, hockey and tennis matches.

Príspevek byl vypracován v rámci projektu č. 18-08651S podporovaného Grantovou agenturou České republiky.